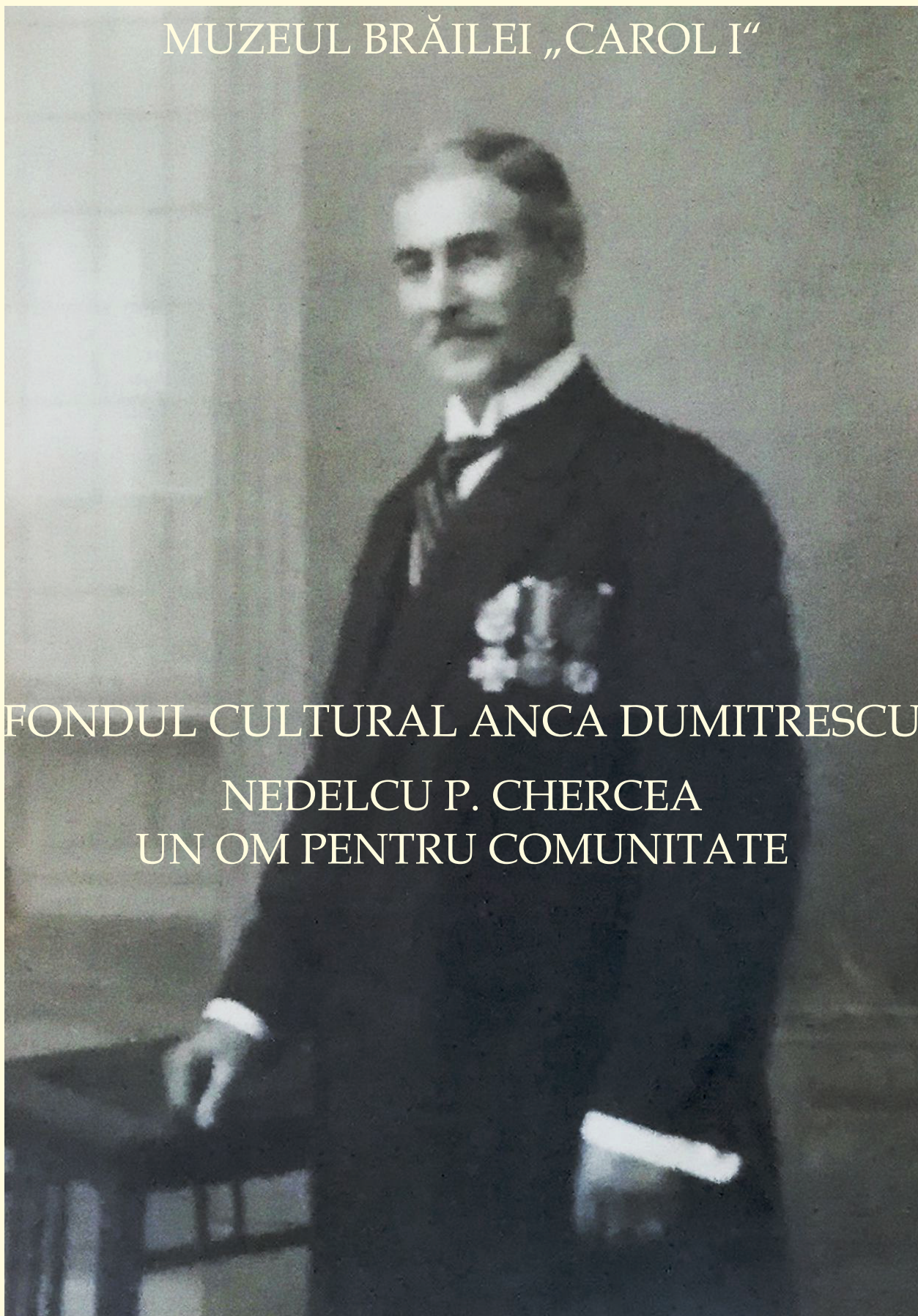

MUZEUL BRĂILEI „CAROL I”

FONDUL CULTURAL ANCA DUMITRESCU

NEDELCU P. CHERCEA
UN OM PENTRU COMUNITATE

MUZEUL BRĂILEI „CAROL I”

FONDUL CULTURAL ANCA DUMITRESCU

NEDELCU P. CHERCEA
UN OM PENTRU COMUNITATE

Autor: Ghena Pricop

Donația Anca Dumitrescu

În anul 2017, doamna Anca Dumitrescu dăruia Muzeul Brăilei „Carol I” un fond cultural constituit din obiecte care au aparținut industriașului brăilean Nedelcu P. Chercea. Piese de artă plastică provenite din colecția personală a domniei sale, sunt moștenire din partea mamei și a bunicilor paterni. Un gest simbol, înscris spiritului binefăcător al lui Nedelcu P. Chercea, un omagiu adus stră-străbunicului de la a cărui naștere se împlineau, potrivit unuia dintre biografiile săi, Dan Tekulescu, 160 de ani.

Dintre obiectele provenite din zestrea soților Nedelcu și Ana Chercea enumerăm aici icoana Isus Pantocrator, volumul lui Septimiu Pop, *Mângâierea bunului creștin*, care confirmă sprijinul acordat de Nedelcu Chercea tipăriturilor religioase, un portret al filantropului, realizat la atelierul fotografic Zalewsky, piese de mobilier și de uz casnic.

Cele șase lucrări de artă sunt semnate de nume importante ale artei plastice românești interbelice, artiști premiați la Saloanele de pictură și grafică organizate la București: Gheorghe Petrașcu, Nicolae Dărăscu, Magdalena Rădulescu, Traian Bîlțiu-Dăncuș, Cecilia Cuțescu-Storck, Paul Verona.

Doamna Anca Dumitrescu a absolvit Ecole du Louvre. Și-a susținut doctoratul în istoria artei la Universitatea Sorbona, iar timp de zece ani a predat istoria artei la Universitatea Sorbona – Paris IV. Mergând pe urmele tatălui, hidrologul Sorin Dumitrescu¹, a devenit membră a Secretariatului UNESCO, activând în Sectorul Cultură (Patrimoniul mondial și Muzeu). În prezent colaborează cu Federația Europeană a Cluburilor pentru UNESCO.

Pe linie paternă, doamna Anca Dumitrescu este descendentă a lui Nedelcu P. Chercea. Străbunica, Ștefania (Stana), fiica cea mare a filantropului brăilean, căsătorită cu Mircea Zamfirescu, a avut trei băieți și două fete, Elena și Zamfira. La rândul său, Zamfira și soțul ei, Florian Dumitrescu, au avut doi copii, Dan și Sorin. Sorin Dumitrescu

¹ Din 1969, Sorin Dumitrescu a fost Director al Diviziei de Hidrologie din Secretariatul UNESCO; în 1986 devine coordonator al tuturor activităților legate de mediu în cadrul UNESCO; iar în 1989 a fost numit reprezentantul personal al Directorului General UNESCO pentru elaborarea și realizarea unor măsuri de sprijinire a programelor României în domeniul științelor, comunicațiilor și culturii.

s-a căsătorit cu Zita Jäger, cercetător în domeniul chimiei, iar Anca Dumitrescu este unicul copil al celor doi soți.

Fondul Cultural Anca Dumitrescu este expus în cadrul expoziției de bază a Secției Istorie a Muzeului Brăilei „Carol I”, iar pentru completarea documentării asupra activității lui Nedelcu P. Chercea au fost alăturate documente și ziare donate de arh. Gabriela Donciu, fiica lui Alexandru Mateescu, din 1934 preot paroh al bisericii Sf. Arhangheli, finul de cununie al marelui filantrop.

Nedelcu P. Chercea – ctitor și filantrop

Orice comunitate, indiferent de mărime, își deapănă propriile povești, își alcătuiește cu grijă cartea de vizită, albumul cu locuri interesante și personaje relevante, valori consacrate de propria-i istorie. Rareori, conștiința publică are disponibilitatea să se aplece asupra unor figuri potente economic și financiar, care au contribuit la binele social. Iar când se întâmplă, chipul personajului este țesut într-o aură de mister.

Acest semn distinctiv îl poartă Nedelcu Chercea. Omul pornit de jos, fără multă carte, stăruitor în muncă, cu un țel stabilit, să fie bogat pentru Ana, cea care-i cucerise inima și-i va deveni soție, ajunge să dețină afaceri înfloritoare și să contribuie cu bani la dezvoltarea comunității din care se trăgea.

Nedelcu Chercea, născut în 1857, în comuna Islaz - Vatra Veche, a absolvit doar două clase de școală primară², apoi a fost trimis să ucenicească la fierăria lui Bașno din Vatra Veche. Aici „și- a petrecut întreaga copilărie și adolescență trăgând din greu la „foale”.³

În timpul Războiului de Independență, cu bani împrumutați de la un evreu, așa spune povestea de familie, a cumpărat grâu și s-a lansat în negustoria de colaci. În același timp, potrivit surselor vremii, se ocupa și de comerțul cu obiecte de rotărie.

S-a apucat de morărit și, după ani de trudă, “prin economie și cumpătare a strâns mult rod”, ajunge fabricant, patronul fabricii de

² După alții, ar fi fost patru.

³Nicolae Butoianu, *Un mare brăilean: Nedelcu P. Chercea*, în „Facla”, Brăila, 9 aprilie 1946.

cuie Nedelcu Chercea, remarcându-se și în acest domeniu “prin inteligența sa nativă și prin spiritul său întreprinzător”⁴.

Instinctul care l-a ajutat în afaceri, l-a îndrumat și în actele de binefacere, nu “s-a lăsat abătut din drumul ce și l-a trasat nici de oameni, nici de împrejurări”⁵.

A pornit de la un principiu, dacă ai bani de prisos, dă-i celor care au nevoie, nu-i împrumuta pentru că te vor urî, fie pentru efortul de a-ți achita suma împrumutată, fie pentru că nu ar avea posibilitatea să ți-i înapoieze. Posibil să fi fost călăuzit și de înțelepciunea iudaică potrivit căreia tot ce are “un om bogat nu este decât un împrumut, iar Dumnezeu l-a orânduit să fie casier al obștii în serviciul căreia trebuie să se pună, împărțindu-și averea în folosul aproapelui.”⁶

Actele caritabile nu au fost făcute la întâmplare, fiecare solicitare fiind bine chibzuită, direcțiile spre care și-a îndreptat atenția cu precădere fiind școala, biserica și sănătatea. După terminarea războiului întregirii, a decis să contribuie la dezvoltarea comunei natale, legându-și definitiv numele de ea. A pus la dispoziția autorităților sumele și materialele necesare pentru ridicarea școlii primare de băieți și de fete și a grădiniței⁷.

⁴ *Ibidem*

⁵ Dr. Schorr, Nedelcu P. Chercea, în „Ancheta”, 3 aprilie 1946.

⁶ *Ibidem*

⁷ Opera de ctitor din fosta comună Vatra Veche este cuprinsă într-un articol dintr-un ziar local, „Cuvântul”, decembrie 1934, sub titlul „Cartierul Nedelcu – Chercea. Un preot și un fabricant de cue au contribuit la ridicarea cartierului care are astăzi 13.000 de suflete – îmbunătățirile aduse”, din care redăm câteva fragmente: „...Era în anul 1919 când preotul Costache Gănescu dela biserica Sft. Dumitru din Brăilița, denumită pe vremuri Mihail Cogălniceanu, luase inițiativa de a ridica în cartierul Izlaz Vatra Veche – Nedelcu Chercea azi – o casă de rugăciune pentru cei câțiva locuitori cari se aflau acolo.

Părintele Costache Gănescu deschisese o listă de subscripție pentru a colecta fondurile necesare clădirii și înzestrării cu cele necesare casei de rugăciune.

Într-o zi, preotul Gănescu mergând în oraș s-a întâlnit pe str. Regală, colț cu str. Griviței, cu dl Nedelcu Chercea pe care îl cunoștea și l-a rugat să subscrie și el o sumă pentru construirea locașului de rugăciune dela Islaz Vatra Veche...

Dl Nedelcu Chercea, posesorul unei averi de mai multe milioane lei, a invitat la dânsul pe preotul Gănescu ... Și ambii au plecat în Islazul Vatra Veche. D. N. Chercea a luat contact cu locuitorii cartierului, făcând promisiunea că va construi pe socoteala sa nu o casă de rugăciune cum proiectase preotul Gănescu, ci o biserică.

În sălile de clasă au fost pictate icoane, în cele de băieți chipul lui Isus, în cele de fete, Fecioara Maria.

Unul dintre portretele celor doi ctitori, Nedelcu și Ana, au fost redescoperite după 1990. În holul de la intrare, pictura inițială cu portretele celor doi a fost acoperită cu vopsea și citate din Stalin.

În curtea școlii au fost înălțate două busturi din bronz care să amintească pe cei doi binefăcători, date la topit după 1947.

Sensibil la nevoile școlii și susținător al educației în rândul celor cu posibilități materiale modeste, Nedelcu Chercea a ales să construiască o școală primară la Ghecet, județul Tulcea, înzestrând-o cu tot mobilierul necesar, gest repetat pentru o sală de cursuri de la Liceul Comercial de Fete din Brăila.

A înțeles că locuitorii comunei Nedelcu Chercea aveau nevoie de un dispensar, așa că banii au fost dirijați către o clădire prevăzută cu o sală de așteptare, o sală de consultație și una de tratamente (astăzi funcționează aici o farmacie), iar pentru buna desfășurare a activităților administrative a înzestrat Primăria cu un local nou.

În 1919, Ndelecu Chercea pune piatra de temelie la biserica Sfântul Mina, ctitorie săvârșită în anul 1928, constructori fiind Andrei Tarpcevici și F. Serraclia.

Concepută ca necropolă, la subsol a fost construită cripta care adăpostește mormintele celor doi: Ana, decedată în anul 1931, și Nedelcu, înmormântat inițial la mănăstirea Vladimirești din județul

D. Chercea și-a luat obligațiunea ca mai târziu să construiască o biserică și mai mare, o școală primară și o primărie.

În același timp d-sa a cerut ca Islazului Vatra Veche să i se dea numele de Nedelcu-Chercea.

...Școala de băieți poartă numele dlui Nedelcu Chercea, iar acela de fete numele soției sale Ana Chercea, decedată în anul 1928.

Primul director al școalei de băieți din Nedelcu Chercea a fost d. Nicolae Butoianu, astăzi revizor școlar, iar directoarea celei de fete, Elena Nicolau, decedată.

Școlile din Nedelcu Chercea sunt mărețe și trec printre cele mai frumoase construcții școlare din țară. Lucrările au costat 8 milioane de lei.

Ca un omagiu de recunoștință d-lui Nedelcu Chercea, consiliul comunal respectiv în fruntea căruia se afla d. avocat Vasile Albu, mai târziu prefectul județului, l-a declarat cetățean de onoare.

Tot atunci s-au făcut și denumirile străzilor din cartier. Străzii principale i s'a dat numele Ana Chercea, soția d-lui Chercea, iar celei pe care se află biserica, numele preotului Costache Gănescu, decedat și el în 1928..."

Galați, acolo unde și-a aflat sfârșitul în anul 1946, reînhumat aici în anul 1965. În fața mormintelor, într-o nișă, au fost amplasate busturile lor, sculptate în marmură de Frederic Storck.

În curtea bisericii, pe fața unui alt monument funerar care marchează locul de odihnă veșnică al părinților lui Nedelcu și ai Anei, au fost montate două basoreliefuri din bronz, realizate de Frederic Storck, turnate la Turnătoria V.V. Rășcanu, în anul 1929.

Turnul clopotniță și casa parohială au completat ansamblul arhitectural de la biserica Sfântul Mina.

Nu departe de biserica Sfântul Mina, în fața căii ferate, după portalul care indica intrarea în comuna Nedelcu Chercea, fusese amenajat un parc, spațiu care găzduia un obelisc, opera lui G. Vinante din Galați, străjuit de un vultur, realizat la Turnătoria V.V. Rășcanu, București, monument ridicat prin osârdia și pe cheltuiala lui Nedelcu Chercea în anul 1936, pentru a aminti tuturor jertfa locuitorilor comunei în războiul întregirii. Prin 2012, vulturul din bronz și sfera pe care se odihnea au dispărut fără urmă⁸.

⁸ MONUMENTUL EROILOR 1916-1919. Cod: BR-IV-m-B-02153. Lista: LMI 2015. Categorie: IV. Monument: Memorial; Denumire: actuală: Obelisc (1916-1919); Denumire originală: Monumentul Eroilor 1916-1919. LOCALIZARE ADMINISTRATIVĂ/AMPLASAMENT: Municipiul Brăila, Cartier Nedelcu Chercea; Stradă, număr actuale: intersecția străzii Decebal cu str. Viforului și Șoseaua Focșani, parcul din fața bis. Sf. Mina. 4. DATARE: 1936. 5. PERSOANE ȘI EVENIMENTE ASOCIATE ISTORIEI MONUMENTULUI: Ctitor/Finanțator:: Nedelcu P. Chercea; Autor/meșter: G. Vinante Galați. Istoric: La 10 noiembrie 1936 Prefectura județului Brăila invita autoritățile locale, civile și militare, senatori și deputați de Brăila să participe la inaugurarea Monumentului Eroilor din comuna Nedelcu Chercea, ridicat de „marele filantrop Nedelcu Chercea”, solemnitate care urma să se desfășoare „vineri 13 noiembrie 1936, orele 10,30” în prezența „Dlui Dr. C. Angelescu, Ministrul Instrucțiunii Publice”. Într-un tabel cu monumentele aflate în comunele județului Brăila, întocmit în februarie 1937 de Prefectura județului Brăila, pentru comuna Nedelcu Chercea figura Monumentul Eroilor din primul război mondial, cu dimensiunea de 5 x 1,60 x 1,20 m. Descriere: Obelisc cu vârful în formă de arc, având o sferă pe care era așezat un vultur cu aripile deschise. În interiorul arcului, un medalion cu inscripția „VOUĂ EROILOR”; sub medalion inscripția” DIN COMUNA NEDELKU P. CHERCEA/CĂZUȚI ÎN RĂZBOIUL PENTRU/ÎNTREGIREA NEAMULUI/1916-1919/ACEST MONUMENT S’A RIDICAT/CU AJUTORUL LUI DUMNEZEU/DE MINE NEDELKU P. CHERCEA/ÎN ANUL 1936”. Ulterior, a fost adăugat la această inscripție următorul text: „SUB DOMNIEA/MAJESTĂȚII SALE/REGELE CAROL II”. Pe soclu sunt

Nu doar comuna a beneficiat de generozitatea lui Nedelcu Chercea, el și-a îndreptat atenția asupra bisericii „Sfinții Arhangheli” din centrul orașului, Brăila, fost mecet, transformată în lăcaș de cult ortodox după 1830. În locul minaretului se construise o clopotniță de lemn, iar clopotele fuseseră luate de armata germană în timpul ocupației din 1916-1918.

Pe lângă banii necesari refacerii în întregime a bisericii, Nedelcu Chercea și soția sa Ana au ctitorit noul turn clopotniță, din zid, în stil neoromânesc, după planurile întocmite de inginerul George Marinescu, lucrări în valoare de 2 milioane de lei. A comandat și două clopote mari, realizate la turnătoria “fiul lui Antoniu Novotny din Timișoara”⁹.

încastate două reliefuri: pușca și sabia încrucișate, casca cu ramuri de stejar și laur. Pe fața monumentului era semnătura autorului, astăzi ilizibilă, iar pe sfera care susținea vulturul, lateral dreapta era inscripția: Turnătoria V.V Rășcanu, București, 1936. Lateral dreapta, o altă inscripție referitoare la ctitori (Nedelcu P. Chercea și soția sa Ana) și scopul pentru care a fost ridicat monumentul, parțial lizibilă; lateral stânga, inscripția care completează consacrarea monumentului: “ȘI ÎN MEMORIA/GENERALULUI/BUTOEANU/ST. MIHAIL/FIU AL ACESTEI COMUNI/ȘI NEPOTUL MEU/FOST INSPECTOR GENERAL/SANITAR AL ARMATEI/NĂSCUT 1877/DECEDAT 1935”. Pe spatele monumentului, lista cu eroii din comună, parțial lizibilă; Material și tehnici de construcție: piatră, marmură, bronz. 6. CONSERVARE, RESTAURARE, PREZERVARE: Starea generală de conservare: deteriorat; monumentul a fost vandalizat, sfera și vulturul din bronz au dispărut, porțiuni acoperite cu grafiti – Ghena Pricop, Cătălina Mârza, *Memoriale de război. Monumente strămutate, monumente mutilate, monumente uitate*, în „Analele Brăilei”, serie nouă, an XX, Brăile 2020, p. 144-148.

⁹ „O frumoasă și pilduitoare sărbătoare creștinească la Brăila.

Actele filantropice sîvârșite de marele industriaș Nedelcu Chercea. Înmânarea decretului de ctitor din partea Episcopiei Buzăului.

Brăila, 8 iulie

Duminică, ora 11 jum. s’a oficiat o slujbă religioasă cu care prilej s’a înmânat marelui filantrop d. Nedelcu Chercea, industriaș, decretul prin care Episcopia Buzăului îi recunoaște formal calitatea de ctitor al bisericii Sf. Arhangheli, restaurată complet de d-sa, care a construit și o frumoasă clopotniță, înzestrată cu două clopote mari.

Slujba religioasă a fost oficiată de preoții Alexandru Mateescu. Parohul bisericii Sf. Arhangheli și Vasile Mihai, dela biserica Sf. Spiridon....

Pentru renovarea bisericii și zidirea clopotniței, soții Ana și Nedelcu Chercea au cheltuit 2 milioane de lei..

Cu binecuvântarea și consimțământul Patriarhiei Române, Nedelcu Chercea și- a oferit sprijinul pentru înzestrarea "sfintelor lăcașuri românești de la Ierusalim": o Evanghelie legată în argint, un rând de cărți legate în piele roșie, o cruce mare de lemn pentru altar și un clopot care urma să fie comandat de Patriarhie pentru a fi în consonanță cu celelalte. În semn de prețuire, Patriarhia avea să-i confere diploma de "ctitor al sfintelor lăcașuri"¹⁰.

D-sa a mai făcut și alte opere de binefacere, printre cari o școală primară cu tot mobilierul la Ghecet; înzestrarea unei săli de cursuri la liceul de fete din localitate, cu tot mobilierul, iar în anul 1918 a zidit un paraclis în comuna Nedelcu Chercea. Mai târziu dăruiește Comunității Israelite o mare clădire din str. Regală 56 pentru înființarea unui dispensar.

Secondat de soția sa Ana a mai făcut următoarele opere: în comuna Nedelcu Chercea zidește biserica cu hramul „Sf Mina”, o școală primară cu 8 săli, o grădină de copii, o casă parohială, localul primăriei și un dispensar cu consultații medicale gratuite.” În continuarea articolului este inserat istoricul bisericii, prezentat în fața enoriașilor de preotul paroh Alexandru Mateescu, finul de cununie al lui Nedelcu Chercea, precum și lucrările de reconstrucție finanțate de familia Chercea: „La 5 mai 1922 s’au început lucrările de reparație. S’au refăcut zidurile, s’a înlocuit olana stricată, s’a tencuit în întregime biserica în exterior și interior, s’a pus un plafon de ciment și s’a poleit cu aur și argint în imitație și cu motive bisericesti, plafonul de lemn. În locul picturilor căzute cu tot, s’au pictat icoane noi, iar dușumeaua a fost înlocuită în întregime cu parchet. Afară de toate acestea, ctitorul Nedelcu Chercea a zidit, în anul 1923, o clopotniță, înzestrând-o cu două clopote mari, unul de 1000 kg, iar altul de 850 kg. Pentru renovarea bisericii și zidirea clopotniței, soții Ana și Nedelcu Chercea au cheltuit 2 milioane de lei.” – „*Universul*”, 11 iulie 1934

¹⁰ „O nouă danie a filantropului Nedelcu Chercea din Brăila, Brăila, 14 iunie.

...d. Nedelcu P. Chercea, mare filantrop și ctitor a două biserici, a luat hotărârea să contribuie la înzestrarea sfintelor lăcașe românești dela Ierusalim.

În acest scop, d. Chercea a cerut înscris consimțământul și binecuvântarea sfintei patriarhii.

I.P.S.S. Patriarh a răspuns d-lui Chercea prin adresa consiliului central bisericesc, pe care preotul paroh Mateescu, dela biserica Sf. Arhangheli, a citi-o duminică după terminarea Sf. Liturghii în fața credincioșilor.

„Ca urmare la scrisoarea dv. înregistrată la nr. 5420/937, vă exprimăm călduroase mulțumiri pentru râvna pioasă cu care binevoiiți a sprijini străduințele noastre de a ridica și înzestra cât mai bogat sfintele locașuri românești dela Ierusalim, dăruind o Sf. Evanghelie legată în argint, un rând de cărți de ritual legate în piele roșie, o sfântă cruce de lemn, mare, pentru altar, precum și un clopot.

În privința acestui clopot, vă rugăm ca el să fie comandat la noi, în condițiuni speciale, de oarece vor fi mai multe clopote, astfel că ele trebuie armonizate ca sunet și mărime.

Rezervat la început, după o bună chibzuință s-a hotărât să accepte finanțarea zidirii de la mănăstirea Vladimirești, o contribuție decisivă pentru săvârșirea ei în anul 1943, locul unde s-a retras către sfârșitul zilelor. Despre dreapta cumpănire vorbește maica Veronica în Jurnalul său. Aflată în impas cu ridicarea bisericii mănăstirii Vladimirești, reușiseră să toarne doar fundația, îl caută la Brăila pe Nedelcu Chercea și-i cere sprijinul. Rugămințile maicii su fost îndeplinite după un timp de așteptare, ajutorul constând în materiale de construcție: cărămizi, tablă, fier, ciment, lemn, valoarea ridicându-se la cifra de 600.000 de lei. După notațiile ei, familia l-ar fi împiedicat pe Nedelcu Chercea să mai ofere alte donații, declarându-l iresponsabil. Credem mai degrabă că opoziția s-a datorat afilierii mănăstirii la mișcarea Oastea Domnului, considerată de mulți clerici și credincioși drept o dizidență în cadrul bisericii ortodoxe române. Potrivit aceluiași jurnal, pentru slujba de sfințire a bisericii "Adormirea Maicii Domnului", săvârșită pe 15 august 1943, "domnul Mare (Chercea), căci așa îi spuneam noi", a fost anunțat din vreme, ca să poată veni "să primească, ca o gazdă, pe toți cei ce-au pus umărul la greutatea ce atârna pe umerii dânsului"¹¹.

Nu și-a uitat începuturile și pe binefăcători, ca atare, pe 19 noiembrie 1921, semnează un act de donație către Comunitatea Israelită din Brăila pentru imobilul din str. Tâmplari nr. 1, cu scopul de a fi utilizat ca "lăcaș de rugăciune" de "populația mozaică", iar singura dorință era ca numele lui să fie pomenit în rugăciunile credincioșilor¹².

După primirea tuturor acestor danii vă vom înmâna diploma de ctitor al sfintelor locașuri.

Dând binecuvântările noastre patriarhicești dv. și familiei dv., rugăm pe Dumnezeu să răsplătească actul pios ce săvârșiți cu daniile dv. bogate."

După citirea acestei adrese, d. Ionescu-Berechet, farmacist și fratele arhitectului șef al patriarhiei, a arătat daniile făcute de marele filantrop Nedelcu Chercea, iar acesta din urmă vine să adauge încă o verigă la fapta acestui român și creștin....

Preotul paroh Mateescu a mulțumit în numele enoriașilor d-lui Nedelcu Chercea pentru dania făcută"- „*Universul*", 17 iunie 1937.

¹¹ *Viața măicuței Veronica*, Google Docs (*Povestea vieții mele*, cap. Sfințirea Bisericii Mari).

¹² „Subsemnatul Nedelcu P. Chercea, domiciliat în Brăila, str. Regală nr. 56, am hotărât să fac din libera mea voință următoarele donațiuni: I. Donez Comunității Israelite din Brăila imobilul meu situat în Brăila, str. Tâmplarilor nr. 1 – fost nr. 2 -,

Orice brăilean, interesat cât de puțin de trecutul locului, va spune despre Nedelcu Chercea că a fost un mare industriaș și un mare filantrop. Spre deosebire de alții, mâna generoasă și-a răsfărat binefacerile atât cât a trăit, totul a fost bine diriguit, nu s-a lăsat la voia autorităților să-i fie îndeplinite dorințele testamentare, cum a fost cazul lui Dumitru Ionescu, fost primar al Brăilei care și-a donat averea Primăriei orașului păstorit de el, o avere risipită, dispărută în perioada interbelică. Astăzi, nici măcar clădirea teatrului nu poartă vreun semn care să-i amintească numele.

Poate că cele mai potrivite cuvinte despre exemplul Nedelcu Chercea le-a rostit doctorul Schorr, directorul Dispensarului evreiesc, la slujba de pomenire ținută de Comunitatea Israelită: „Am pierdut un om de mare ispravă. A murit Nedelcu P. Chercea după o viață împlinită cu rost, cum rar îi este dat cuiva să și-o împlinească. Moartea lui m-a impresionat adânc, deși știam că se află la o vârstă când, din zi în zi, i se pot deschide porțile eternității.

Îl întâlneam des, îmi plăcea să știu că trăește, îmi plăcea, mai ales, să cred, că va mai trăi și de aici încolo, pentru frumusețea lucrului, de a vedea înaintea noastră un brad bătrân care sfințește longevitatea.

Nedelcu Chercea a fost o personalitate excepțională ... Nu titlurile, nici diplomele sau cultura îl caracterizează pe N.P. Chercea printre cele mai rare și prodigioase individualități. Nu cunosc un om asemănător în jurul nostru și nici departe de noi. Am spus odată că viitorimea ne va invidia că am fost contemporani cu dânsul și-mi mențin această părere.

inclusiv Sinagoga (...) astfel după cum îl păstrez (posed) în baza actului de vânzare, autentificat de Trib. Brăila Secția I-a la nr. 1686/1919 și transcris sub nr. 1571/1919 ori care ar putea fi valoarea lui actuală în comerț sau aceea din momentul încetării mele din viață.

Având în vedere motivul donației (...) declar că am dăruit Comunității Israelite din Brăila, întreg imobilul situat în Brăila str. Tâmplarilor nr. 1 cu condiția expresă ca să servească de lăcaș de rugăciune pentru populația de religie mozaică.

(...) Rog de asemenea Comunitatea Israelită din Brăila, fără a considera această rugămintă o sarcină sau o condiție, ca la încetarea mea din viață să se pomenească numele meu în localurile ei de rugăciune și la pomenirile ce se vor face....

Făcut în Brăila, în dublu exemplar, la 19 noiembrie 1921. Donator Nedelcu Chercea.” – Ion Ursulescu, *Valori ale patrimoniului evreiesc la Brăila*, Editura Istris – Muzeul Brăilei, Brăila, 1998, p. 115.

A fost, firește, filantrop. Dar ce deosebire între el și toți ceilalți pe care îi cunoaștem! La cei mai mulți, se găsește explicația actelor lor de binefacere prin dorul de a căpăta notorietate, de a-și ridica un pedestal. Nedelcu Chercea se abate de la regulă, pentru că el practică o altfel de filantropie, o filantropie cu criteriu. Conduc de criteriul idealismului, el știa din instinct cum să fie generos și nenumăratele lui daruri le împărția cu dreptate, cu egalitate, cu frăție.

A avut convingeri și punea voință în slujba acestor convingeri. Statornic și neînduplecat, nu s'a lăsat abătut din drumul ce și l'a trasat, nici de oameni, nici de împrejurări. Nu-și pleca urechea la spiritul timpului. Nu asculta decât de o singură voce: vocea lui lăuntrică, deștepta numai elanuri de mărinimie.

Un înțelept a zis că tot ce posedă un om bogat nu este decât un împrumut și că Dumnezeu l-a orânduit să fie un cassier al obștei în serviciul căreia trebuie să se pună, împărțindu-și averea în folosul aproapelui. Nedelcu Chercea și-a însușit această lozincă, socotindu-se cassierul omenirii, nu în sensul de a sta neclintit și inert la un ghișeu oarecare, ci de a ieși pe teren la muncă, ceea ce el a făcut vreme de jumătate de veac, străduindu-se cot la cot cu cei mulți. Iar rodul acestor strădanii l-am avut noi, concetățenii lui, prin școlile – pentru luminarea minții – pe cari ni le-a dat, prin bisericile și sinagogile – pentru reculegere sufletească – pe cari ni le-a clădit și prin casele de sănătate --- pentru căutarea suferinței – pe cari ni le-a înființat. Aici în oraș și în comunele învecinate, și aiurea, n'a fost an să nu facă o donație, să nu se gândească la o investiție, să nu proiecteze o construcție, spre binele celor mulți și necăjiți, fără deosebire de rasă sau religie.

Iată filantropul cu criteriu. Iată filantropul de largă perspectivă, de adâncă înțelegere a tot ce este uman. Iată fapte. Și puține vorbe. Potrivit eroilor lui Carlyle, el iubea tăcerea, dar tăcerea activă. Din acest punct de vedere am avut cu toții de învățat de la el. Exemplu de urmat era el și în alte privințe. Filosofia vieții de la el am putut-o afla. Există o știință de a îmbătrâni, o artă de a suporta bătrânețea și a-i face și pe alții să ți-o suporte. Regretatul nostru prieten a posedat toate acestea în gradul cel mai înalt. Medicii se pregătesc să prelungească viața, savanți cu renume mondial au imaginat metode de a o menține cât mai mult. Și cu succes dubios. Nedelcu Chercea a reușit să trăiască 90 de ani cu propriile lui metode.

Chibzuit. Cumpătat. A mâncat puțin și a postit mereu. Iubitor de oameni. Animat de sentimentul religios. Cine l-a auzit în apropierea altarului rostind o rugăciune cu desăvârșită claritate și minunat accent, dar mai ales cu o sinceră cucernicie, acela a fost câștigat pentru credință, dacă până atunci era depărtat de ea. Iar cine a fost în casa lui, a putut să vadă că pe masa lui de lucru se afla în permanență Biblia. Cartea Sfântă pe care o citia zilnic și din care se inspira pentru faptele lui bune.

Evreii au o deosebită și nealterabilă recunoștință pentru cel ce a fost N.P. Chercea. El a fost din cei puțini cari au gândit altfel decât marea majoritate a locuitorilor țării. Timp de mai bine de 20 de ani, evreii au trăit un coșmar continuu. Ziua nu știau ce se poate întâmpla noaptea, iar noaptea se spăimântau de ce poate fi ziua. Din trenuri erau amenințați să fie zvârliți în orice clipă, pe străzi auzeai propaganda de ură rostită de vânzători de jurnale și de oameni tocmiți pentru asta, legile restrictive se înmulțeau zi de zi, a le face viața imposibilă. A culminat această epocă de teroare cu anii de sânge pe care-i știm. Ei bine, în tot acest răstimp, scumpul și neuitatul nostru N.P. Chercea le spunea cuvinte de încurajare, le oferea mâna lui prietenească și s'a declarat alături de ei. Nedelcu Chercea a fost ocrotitorul lor, mângâierea lor.

Iată ce gen de filantropie a practicat ilustrul dispărut. Nu o filantropie comodă, ca a cutărui sau cutărui bogătaș. A fost o filantropie cu risc. N. Chercea a riscat mult, ani dearândul, când în infernul în care trăiau evreii, în rumoarea care umplea atmosfera cu duhul antisemitismului sălbatec, el a venit să ofere celor scoși afară din lege sprijinul și nu i-a fost teamă că o să se „compromită”.

Numai cei nevoiași, umili și prizoniți pot să-și dea seama de cumsecădenia unui om, de bunătatea și sufletul de umanitate care-l anima. Evreii au fost și sunt poporul cel mai prigonit; deaceea știu mai bine decât alții ce înseamnă valoarea sufletească, forța morală a unui om ca cel pe care-l plângem azi cu toții.

Iată cine a fost Nedelcu P. Chercea; iată ce a fost fenomenul Chercea.

Și dacă concetățeanul N.P. Chercea a salvat morala societății, a reabilitat onoarea țării, readucând virtutea românească a sentimentului de dreptate și generozitate la locul de cinste de unde a fost izgonită.

În numele Comunității Evreilor din Brăila și în numele meu personal, care timp de 10 ani am dirijat dispensarul care-i poartă numele și am fost în permanent contact cu dânsul, depun o lacrimă pentru cel ce a fost marele om și marele cetățean Nedelcu P. Chercea, rugând Cerul să-l așeze în lumea dreptilor, așa cum a meritat el pe deplin. Amin!”¹³

Trecerea la cele veșnice a lui Nedelcu Chercea, consemnată în articolele din presa locală, cu informații privind serviciul funerar, a fost un prilej de readucere în fața cititorilor a operei sale de binefacere¹⁴, unul dintre semnatari fiind primul director al Școlii Primare de Băieți din comuna Nedelcu Chercea, Nicolae Butoianu¹⁵.

¹³ „Ancheta”, 3 aprilie 1946.

¹⁴ „A murit marele filantrop Nedelcu Chercea. Unde va fi înmormântat. Ce opere de caritate rămân de pe urma lui.

Sâmbătă noaptea a încetat din viață la mănăstirea de maici din comuna Tudor Vladimirescu, județul Tecuci, unde se află de mai multă vreme, cunoscutul filantrop brăilean Nedelcu Chercea. Defunctul moare în vârstă de 90 de ani și conform dorinței exprimate pe patul de agonie, va fi înmormântat chiar la mănăstirea unde a închis ochii și care este una din importanțele lui ctitorii bisericești.

În vederea înhumării au plecat la fața locului un sobor de preoți brăileni și numeroși credincioși.

Amintim că printre daniile și ctitoriile lui Nedelcu Chercea se numără: restaurarea completă a bisericii Sf-ții Arhangheli pe care a înzestrat-o cu o clopotniță nouă zidită, construirei bisericii, dispensarului și primăriei din Nedelcu Chercea, construirea unei troițe la Maglavit, tipărirea de cărți bisericești etc., etc.

A donat obștei evreiești din localitate localul din str. Regală unde funcționează dispensarul ce-i poartă numele și sinagoga din același corp de imobil din str. Tâmplari de a cărui înzestrare s’a ocupat personal.

De altfel în lista daniilor figurează multe dărnicii pentru nevoile religioase ale populației evreiești.

Se așteaptă deschiderea testamentului ca să se vadă dacă în ceea ce privește pe soția sa Ana Chercea, înmormântată în curtea bisericii din din această comună, a dispus să fie deshumată pentru a fi transportată să doarmă alături de el somnul cel de veci”. – „Ancheta”, 1 aprilie, 1946.

¹⁵ „Un mare brăilean: Nedelcu P. Chercea.

Acum câteva zile s’a srins din viață, la mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” din com. Tudor Vladimirescu, jud. Tecuci, marele om de bine al Brăilei, Nedelcu P. Chercea.

Cea mai mare parte din dragostea și grija lui s’au îndreptat către Biserică și Școala Poporului – el însuși fiind răsărit din mijlocul poporului, din lumea celor umili și necăjiți.

Piesele intrate în colecțiile Muzeului Brăilei "Carol I" prin generozitatea doamnei Anca Dumitrescu ne-au determinat să zăbovim o clipă asupra personalității lui Nedelcu Chercea, considerând că aveam datoria să readucem în atenția brăilenilor opera lui de ctitor, cu atât mai mult cu cât, pe 7 iulie se împlinesc 165 de ani de la nașterea sa.

Ghena Pricop
Șef Secție Istorie
Muzeul Brăilei „Carol I”
Iunie 2022

Umilă i-a fost obârșia. Trudită, dar curată, i-a fost viața.

Ucenic la fierăria lui Bașno din Vatra Veche, și-a petrecut întreaga copilărie și o parte din adolescență trăgând din greu la „foale”.

Mai târziu îl întâlnim mic negustor de colaci și obiecte de rotărie, muncind cu vrednicie și credință în izbândă.

A fost apoi morar și după ani de muncă cinstită, ajunge mare fabricant, remarcându-se prin inteligența sa nativă și prin spiritul întreprinzător...

Dar, ceea ce l-a deosebit de oamenii comuni și bogați a fost faptul că Nedelcu P. Chercea a dat, fără precupețire, tot prisosul vieții sale de ascet, binelui public.

În anul 1920 a ridicat în Vatra Veche, azi comuna suburbană Nedelcu Chercea, bis. „Sfânta Mina” care acum 26 de ani a costat 20 milioane lei – pe atunci o avere enormă.

A construit școalele primare de băieți și de fete, grădina de copii, primăria, dispensarul, monumentul Eroilor, operă de adevărată masivă ctitorie în valoare de sute de milioane lei....

Pentru cei mulți și necăjiți, marele brăilean Nedelcu Chercea a făcut tot binele și a înfăptuit atâtea opere.” – „*Facla*”, Brăila, 9 aprilie 1946.

ALBUM DE FAMILIE
Arhiva personală a doamnei Anca Dumitrescu

Ana și Nedelcu P. Chercea

Acasă la Nedelcu și Ana Chercea

1922. Stana, fiica Anei
și a lui Nedelcu P. Chercea

Nedelcu P. Chercea și fiica lui, Stana.

Elvira Zamfirescu-Dumitrescu,
fiica Stanei

Florian Dumitrescu, soțul Elvirei.

Nedelcu P. Chercea și cei doi strănepoți, Dan și Sorin, copiii Elvirei și ai lui Florian Dumitrescu.

Elvira Dumitrescu, nepoata lui Nedelcu P. Chercea, cu soțul, Florian și cei doi băieți, Sorin și Dan.

Nedelcu P. Chercea

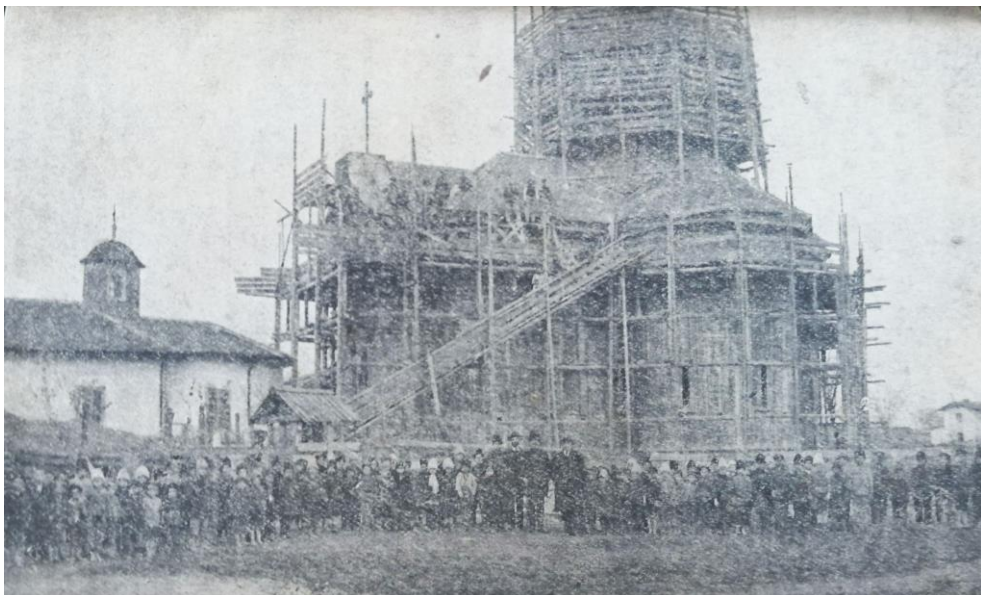
NEDELCU P. CHERCEA, CTITOR.

Nedelcu P. Chercea la mănăstirea Vladimirești (Arhiva Anca Dumitrescu)

Nedelcu P. Chercea la Maglavit (arhiva Anca Dumitrescu)

Construirea bis. Sf. Mina (din vol. *Comitetele de construcție, Brăila, 1922*)

Biserica Sf. Mina, Brăila, cartierul Nedelcu Chercea
(fotografii realizate de Gabriel Stoica, 2017)

Mormintele soților Ana și Nedelcu Chercea, cripta bis. Sf. Mina, Brăila, cartierul Nedelcu Chercea.

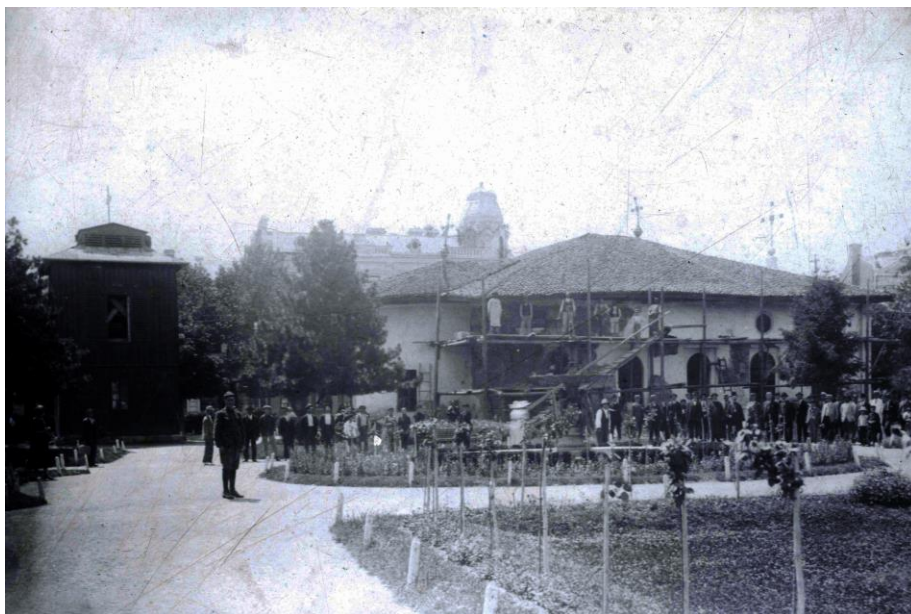
Nedelcu și Ana Chercea, busturi realizate în marmură de Frederic Storck.
Cripta bis. Sf. Mina, Brăila, cartier Nedelcu Chercea.

Școala cu portretele ctitorilor, Ana și Nedelcu Chercea,
Brăila, cartier Nedelcu Chercea.

Monumentul Eroilor ridicat de Nedelcu Chercea. Starea inițială și astăzi.
(în st. imagine din vol. *Monumentele județului Brăila*, autori Ana-Maria Vicol, Florian Anastasiu, Brăila, 1977)

Bis, Sf. Arhangheli, Brăila, Piața Traian, fostă Sf. Arhangheli.
Lucrările de renovare, 1922 (arhiva Gabriela Donciu).

Nedelcu Chercea în bis. Sf. Arhangheli (arhiva Gabriela Donciu)

Nedelcu Chercea lângă clopotul bis. Sf. Arhangheli (arhiva Gabriela Donciu)

Vedere a bis, Sf. Arhangheli cu turnul clopotniță
ridicat de soții Ana și Nedelcu Chercea.

Turnul clopotniță, bis. Sf. Arhangheli.

Clădirea fostului Dispensar al Comunității Evreilor din Brăila,
donația Nedelcu P. Chercea, str. Mihai Eminescu.

FONDUL CULTURAL ANCA DUMITRESCU
Pisee care au aparținut lui Nedelcu P. Chercea

Icoană, Isus Hristos Pantocrator.

Școală rusă, ultimul sfert al secolului al XIX-lea.

Ulei pe lemn, ferecătură din metal comun argintat, aplicații florale din sedef, cumpărate de Nedelcu Chercea de la Ierusalim.

Pe spatele icoanei text cu dedicație: Ana/și Nedelcu P. Chercea cu soția/Ana 1922/Nedelcu P. Chercea 1922/Dăruită nepoatei și nepotului/Florian și Elvira/1924.

Muzeul Brăilei „Carol I”, inv. 9039.

Portret, Nedelcu P. Chercea, 1927.
Atelier: Foto Lux Zalewsky, Brăila.
Pe passepartout dedicația: Nepoților Elvira/ și Florian amintire
dela/ Nedelcu P. Chercea.
Muzeul Brăilei „Carol I”, inv. 9036.

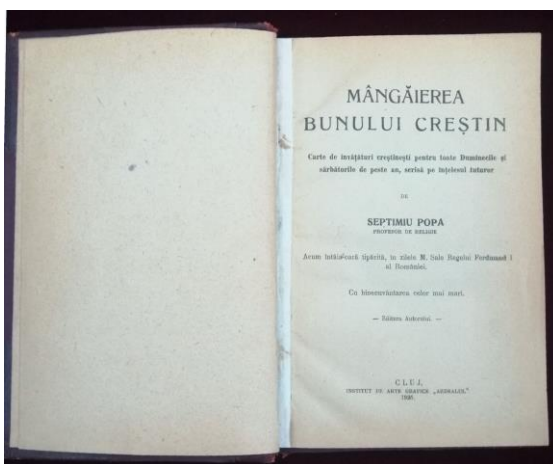
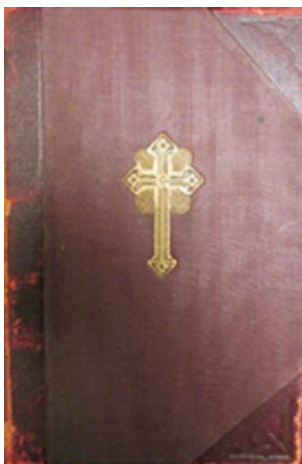

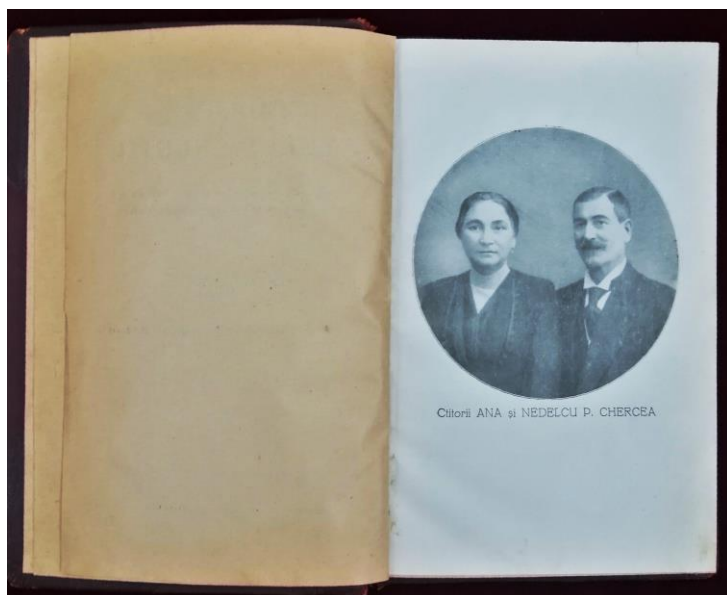
Carte poștală ilustrată, reproducere după un tablou de Jaroslav Čermak.

Text: „Praga 22 Nov. 1919/Draga mea nepoțică/Primește salutări/ părintești din/frumosul oraș/Praga de la/al d-tale tata/mare/Nedelcu P. Chercea”.

Destinatar: Elvira Zamfirescu, Institutul de Domnișoare, Pitar Moș, București.

Muzeul Brăilei „Carol I”, inv. 9.038

Carte cu texte religioase

Septimiu Popa, *Mângâierea bunului creștin*, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, Cluj, 1925.

Pe prima pagină, dedicație a lui Nedelcu P. Chercea: „Cu toată/ dragostea/ fiicei mele/ Fănică Zamfirescu/ 24 octombrie/ 1932/ Nedelcu P. Chercea”.

Muzeul Brăilei „Carol I”. inv. 9037

Dulap

Austria, Viena, Arta 1900

Lemn furniruit, marchetărie, decor floral, mecanismul de închidere din alamă.

Muzeul Brăilei „Carol I”, inv. 9040.

Oglindă

Europa Apuseană, a doua jumătate a secolului al XIX-lea.
Cristal bizotat, metal comun, turnare, sculptare, argintare.
Muzeul Brăilei „Carol I”, inv. 9042.

Sosieră cu anse și capac

Franța, Adolphe Hache & Pepin Lehalleur Vierzon Paris; marca: AD HACHE & PEPIN LEHALLEUR/VIERZON PARIS.

Porțelan pictat, pictură sub glazură, motive florale.

Muzeul Brăilei „Carol I”, inv. 9041.

Tavă cu anse

Atelier Europa Apuseană, ultimul sfert al secolului al XIX- lea.

Metal comun, turnare, poansonare, argintare.

Muzeul Brăilei „Carol I”, inv. 9050.

Cană

Europa Apuseană, ultimul sfert al secolului al XIX-lea.
Cristal gravat, montură și ansă din metal comun, turnare,
poansonare, argintare; în medalion, trofeu de vânătoare
(cap de țap).

Muzeul Brăilei „Carol I”, inv. 9043.

Pahar cu auport (2 piese)

Europa Apuseană, ultimul sfert al secolului al XIX-lea.
Cristal gravat, suport din metal comun, turnare,
poansonare, argintare; în medalion scenă de vânătoare;
cealaltă piesă are în medalion trofee de vânătoare (cap
de țap și de căprioară).

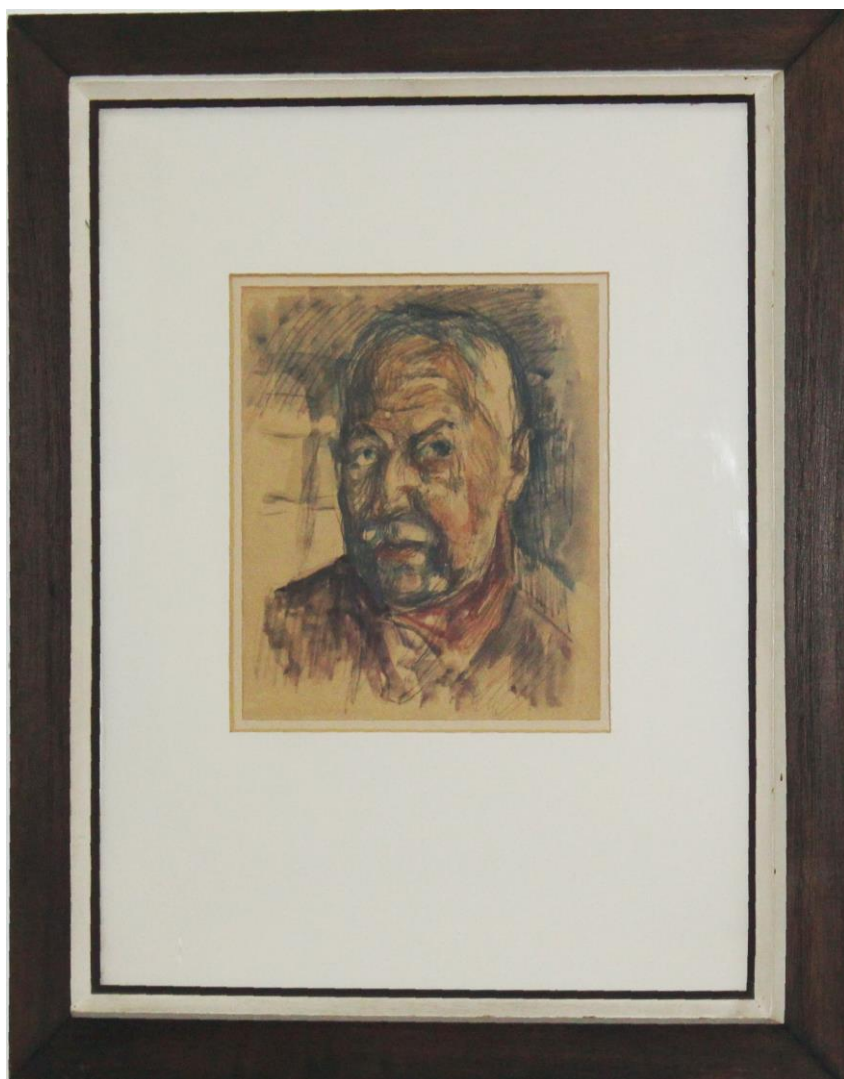
Muzeul Brăilei „Carol I”, inv. 9045 – 9046.

Suport de pahar (4 piese)
Europa Apuseană, ultimul sfert al secolului al XIX-lea.
Metal comun, turnare, poansonare, argintare. În medalion,
câine de vânătoare.
Muzeul Brăilei „Carol I”, inv. 9046 – 9049.

PIESE DIN COLECȚIA FAMILIEI DUMITRESCU

Gheorghe Petrașcu, Autoportret.
Acuarelă, creioane colorate, tuș pe hârtie.
Nesemnat, nedatat.
Muzeul Brăilei „Carol I”, inv. 9051.

Nicolae Dărăscu, Balcic.
Ulei pe carton.
Semnat dreapta, jos; nedatat.
Muzeul Brăilei „Carol I”, inv. 9052.

Traian Bilțiu - Dăncuș, Natură statică, Vas cu flori.

Ulei pe carton.

Semnat și datat stânga, sus: T. Bilțiu - D. 1938.

Muzeul Brăilei „Carol I”, inv. 9053.

Magdalena Rădulescu

Portrete

Creion pe hârtie.

Semnate dreapta jos, nedatate.

Muzeul Brăilei „Carol I”, inv. 9054.

Paul Verona, Piața Dorobanți.

Ulei pe carton.

Semnat și datat dreapta jos: Paul Verona /56.

Muzeul Brăilei „Carol I”, inv. 9055.

Expoziția „Fondul Cultural Anca Dumitrescu”

Cecilia Cuțescu-Storck, Femei dansând.
Atribuirea aparține doamnei Anca Dumitrescu.
Bronz, turnare.
Semnat și datat, în dreapta, pe plintă: c.st/1926.
Muzeul Brăilei „Carol I”, inv. 9056.

Summary

In 2017, Mrs. Anca Dumitrescu donated to the Museum of Brăila "Carol I" a cultural fund consisting of objects that belonged to the industrialist from Brăila Nedelcu P. Chercea. The fine art pieces from his personal collection are inherited from his mother and paternal grandparents. A symbolic gesture, inscribed in the beneficent spirit of Nedelcu P. Chercea, a tribute to his great-grandfather from whose birth were celebrated, according to one of his biographers, Dan Tekulescu, 160 years old.

Among the objects from the dowry of the spouses Nedelcu and Ana Chercea we list here the icon Jesus Pantocrator, Septimiu Pop's volume, The Comfort of the Good Christian, which confirms Nedelcu Chercea's support for religious printing, a portrait of the philanthropist, Household.

The six works of art are signed by important names of Romanian interwar art, award-winning artists at the Painting and Graphic Salons organized in Bucharest: Gheorghe Petrașcu, Nicolae Dărăscu, Magdalena Rădulescu, Traian Bîlțiu-Dăncuș, Cecilia Cuțescu-Storck, Paul Verona.

The pieces entered in the collections of the Museum of Brăila "Carol I" through the generosity of Mrs. Anca Dumitrescu determined us to linger for a moment on the personality of Nedelcu Chercea, considering that we had the duty to bring back to the attention of Brăila his work as a founder, especially since July 7 marks 165 years since his birth.

Bibliografie selectivă:

Cataloagele Saloanelor oficiale de desen și gravură, 1928, 1932 – 1935.
Cataloagele Saloanelor oficiale de toamnă desen, gravură, afiș, 1937, 1943, 1945
Cataloagele saloanelor oficiale de pictură și sculptură 1937, 1944 – 1945.
Catalogul salonului oficial Expoziții retrospective, 1947.
Comitetele de construcție, Brăila, 1922.
Ziarele „Ancheta”, 1 și 3 aprilie 1946; „Facla”, 9 aprilie 1946; „Universul”, 11 iulie 1934, 17 iunie 1937.
Jurnalul Maicii Veronica (Povestea vieții mele) – google docs.
Dan Tekulescu, Nedelcu P. Chercea, www.academia.edu.
Ion Ursulescu, Valori ale patrimoniului evreiesc la Brăila, Editura Istros – Muzeul Brăilei, Brăila, 1998.

„Nedelcu Chercea a fost o personalitate excepțională ... Nu titlurile, nici diplomele sau cultura îl caracterizează pe N.P. Chercea printre cele mai rare și prodigioase individualități. Nu cunosc un om asemănător în jurul nostru și nici departe de noi. Am spus odată că viitorimea ne va invidia că am fost contemporani cu dânsul și-mi mențin această părere“.

dr. Schorr